

Journal of Sustainable Architecture and Environment

Vol 1, No 3, Autumn 2023
<https://sanad.iau.ir/journal/jsae>
ISSN (Online): 2981-0892

Research Paper

Assessing of Urmia Revolution Square From the Position of Visual Space Using Location Sensing Technology

Mir saeed Moosavi:* Assistant Professor, Department of Urbanism and Architecture, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran

Ali Ghanbari Nasrabadi: PhD student of Urbanism , Department of Architecture and Urban Planning, Aras International Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran

Received: 2023/09/06 **PP** 21-34 **Accepted:** 2023/11/04

Abstract

Urban spaces can be considered as the foundation and essence of cities, with squares being crucial patterns in urban planning. One of the most important qualities in urban planning is the visual quality of squares. This paper evaluates the visual quality of the Revolution Square in the city of Urmia. The research employs a descriptive-analytical method and aims to contribute to the effective formation of the visual quality of this square. The study assesses the motivating factors affecting the visual quality of the square from the perspective of the people. The investigations reveal that attention to urban design patterns and trends has led to a decline in the visual quality of Urmia's Revolution Square. To gauge the visual quality of the square, spatial sensing techniques are employed. Additionally, a SWOT analysis method is utilized to evaluate a geospatial checklist, followed by analysis and summarization using SPSS software. The completed checklists and tables of strengths, weaknesses, opportunities, and threats indicate that the visual quality of the square is a key factor in the perception of the public and citizens in the area. According to the supplementary checklist, Revolution Square in Urmia enjoys relatively good visual quality from the perspective of the people. Therefore, considering the potential and weaknesses identified in the study, implementing urban management models and short-term planning, along with executing some urban revitalization projects, can further enhance the visual quality of the square.

Keywords: Square, Environmental Perception, Visual Space, Geospatial Sensing Technology, Urmia.

Citation: Moosavi, M. S., & Ghanbari Nasrabadi, A. (2023). **Assessing of Urmia Revolution Square From the Position of Visual Space Using Location Sensing Technology.** *Journal of Sustainable Architecture and Environment*, Vol 1, No 3, Shiraz, PP 21-34.

*. **Corresponding author:** Mir saeed Moosavi, **Email:** ms.moosavi@iaut.ir, **Tel:** +989141141761

Extended Abstract

Introduction

Urban spaces can be considered as the foundation and essence of each city. For this reason, squares are perceived as one of the crucial patterns in urban planning. If we were to name one of the most important qualities in urban planning, it would be the visual quality of squares. This paper focuses on evaluating the study of the visual quality of Revolution Square in the city of Urmia. The research, employing a descriptive-analytical method, aims to contribute effectively to the formation of the visual quality of this square. This study assesses the influential components of the visual quality of the square from the perspective of the people. Based on current assessments, it appears that the lack of attention to urban design patterns and trends has led to a reduction in the visual quality of Urmia's Revolution Square. Revolution Square in Urmia, or the former State Square, is one of the most significant squares in the city of Urmia, located in the center of West Azerbaijan Province in the northwest of Iran. Positioned in the heart of the city, this square is recognized as the central hub of Urmia. Revolution Square holds a prominent position as a vital commercial and social center within the city. Currently, the square is surrounded by key buildings, including the Central Municipality, the General Court, the Army, and the Cultural Heritage. Serving as a central location for gatherings, ceremonies, and public events, Revolution Square is a focal point for various civic activities. Overall, Revolution Square in Urmia stands as one of the essential and central landmarks, encompassing tourist attractions, public spaces, and numerous historical sites, making it a popular and significant neighborhood within the city.

Methodology

The research methodology employed in this study is qualitative in nature, and based on its objective, it falls under the evaluative category. The research approach is descriptive-analytical. Data collection involved a review of relevant literature, including library studies, existing articles, and books related to the subject. The qualitative components of visual quality in evaluating the square's space were gathered through a literature review. For the analysis of visual components, a total of 25 individuals who had daily interactions with the square were engaged from the beginning to the end of the research process. This was facilitated through a close relationship technique, utilizing geospatial sensing. The spatial sensing method incorporated a location-based questionnaire and a standardized questionnaire designed to collect quantitative data represented numerically. To analyze the checklist, the SWOT method was employed. In this analysis, the strengths and weaknesses, as well as the opportunities and threats identified by the people in their checklists, were categorized. Finally, a SWOT table was generated, and the results were evaluated through the Friedman test.

Results and discussion

Environmental perception

We influence and are influenced by the environment. To establish such a reciprocal relationship, it is necessary to perceive the environment (Bell et al., 1990). Perception involves the collection, organization, and understanding of environmental information.

Dimensions of perception

Environmental perception goes beyond mere observation and sensing of the surroundings. Itelson (1978, cited in Bell et al., 1990) identified four different dimensions that act together simultaneously. These dimensions are described as follows: Cognitive Dimension, Emotional Dimension, Interpretive Dimension, and Value-Appraisal Dimension. On one hand, the cognitive dimension involves the specific properties and essential features of something. On the other hand, the qualitative level, thematic structure, and systemic aspects represent the qualities that contribute to the creation of an object (e.g., proportion, color, and the amount of wall space in a square).

Placemaking technique

Placemaking technique, also known as "Police Check," is one of the new urban design methods introduced by Robert Kwok in 2000 on behalf of the "Urban Design Alliance" to engage community members and ordinary citizens in the analysis of urban environments. This technique avoids abstract

discussions that are difficult to assess and the use of professional jargon typically associated with specialized techniques, which often hinder the participation of community groups.

Conclusion

Considering the analyses conducted on specific visual components of Urmia Revolution Square and the findings from the geospatial sensing checklist, visual quality can be considered one of the primary qualities in urban design regarding citizens' perception of the square. Furthermore, in response to the main research question, it should be noted that, from the people's perspective, the square possesses a relatively favorable state of visual quality. Given the historical nature of the existing structures in the square and the lack of major changes in these structures, incremental methods should be employed for any alterations. Based on the studies conducted, in implementing any changes, presenting solutions and proposed strategies regarding the visual quality of the square should focus on some of the strengths and opportunities identified by the people to enhance the visual quality of the square. Additionally, to prevent external threats and the decline of visual quality, efforts should be made to reduce and address some of the weaknesses and threats. Addressing these issues can lead to an increased understanding of the visual aspects of the square by the people, fostering a sense of belonging. Furthermore, in future development projects, creating visual coherence between space and content can stimulate the visual senses of citizens. In this way, it can be said that a good visual perception has occurred in space, and the space possesses a desirable visual quality that will remain ingrained in the minds of citizens.

فصلنامه معماری و محیط پایدار

دوره ۱، شماره ۳، پاییز ۱۴۰۲

<https://sanad.iau.ir/journal/jsae>

شاپا الکترونیکی: ۲۹۸۱-۰۸۹۲

مقاله پژوهشی

بررسی میدان انقلاب ارومیه از موضع فضای بصری با بهره‌گیری از فناوری سنجش مکان

میر سعید موسوی^۱: استادیار گروه شهرسازی و معماری، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

علی قنبری نصرآبادی: دانشجوی دکتری شهرسازی، گروه معماری و شهرسازی، واحد بین‌المللی ارس، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

دریافت: ۱۴۰۲/۰۶/۱۵ صص ۳۴-۲۱ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۸/۱۳

چکیده

از فضاهای شهری می‌توان به عنوان اساس و پایه هریک از شهرها یاد کرد. بدین دلیل میادین یکی از الگوهای مهم شهرسازی تلقی می‌گردند، اگر بخواهیم یکی از مهم‌ترین نوع کیفیت‌ها در شهرسازی را نام ببریم می‌توان از کیفیت بصری میادین نام برد. مقاله حاضر به ارزیابی مطالعه کیفیت بصری میدان انقلاب شهر ارومیه پرداخته است. این تحقیق با توجه به روش کار از ماهیتی توصیفی-تحلیلی برخوردار است و به دنبال تقاطع مؤثر در تشکیل کیفیت بصری این میدان می‌باشد. با استفاده از این پژوهش به ارزیابی مؤلفه‌های مؤثر بر کیفیت بصری میدان از دیدگاه مردم پرداخته شده است. بر اساس بررسی‌های وضع موجود بنظر می‌رسد عدم توجه به الگوها و شاخص‌های طراحی شهری باعث کاهش کیفیت بصری میدان انقلاب ارومیه شده است. لذا به منظور سنجش وضعیت کیفیت بصری میدان انقلاب ارومیه از تکنیک سنجش مکان استفاده شده است، همچنین جهت ارزیابی چک لیست مکان‌سنجی از روش SOWT بهره گرفته و سپس با نرم‌افزار spss آنالیز و جمع‌بندی شده است. پس از سنجش وضع موجود این میدان و تکمیل چک لیست‌ها و جدول نقطه‌های قوت، ضعف، فرصت و تهدید تشکیل شده و توسط آزمون فریدمن نتایج این جداول مورد ارزیابی و بررسی قرار گرفته شده است. نتایج بدست آمده حاکی از آن است که، کیفیت بصری میدان یکی از عوامل اصلی ادراک مردم و شهروندان در میدان می‌باشد، همچنین با توجه به چک لیست تکمیلی، میدان انقلاب ارومیه نسبت به دیدگاه مردم از کیفیت بصری نسبتاً مطلوبی برخوردار است، لذا با توجه به مطالعات و همچنین لحاظ برخی از پتانسیل‌ها و ضعف‌ها می‌توان با استفاده از الگوهای مثبت مدیریت شهری و برنامه‌ریزی‌های کوتاه مدت و اجرای برخی طرح‌های بازآفرینی فضاهای شهری کیفیت بصری میدان را به حد مطلوب‌تری رساند

واژه‌های کلیدی: میدان، ادراک محیط، فضای بصری، فناوری سنجش مکان، ارومیه

استناد: موسوی، میر سعید؛ قنبری نصرآبادی، علی. (۱۴۰۲). بررسی میدان انقلاب ارومیه از موضع فضای بصری با بهره‌گیری از فناوری سنجش مکان، فصلنامه معماری و محیط پایدار، سال ۱، شماره ۳، شیراز، صص ۳۴-۲۱.

^۱ نویسنده مسئول: میر سعید موسوی، پست الکترونیکی: ams.moosavi@iaut.ir تلفن: ۰۹۱۴۱۱۴۱۷۶۱

مقدمه

قابلیت دید، ادراک استفاده‌کنندگان از فضا و رفتار فضایی محیط و بالاخص فضای شهری را تحت تأثیر قرار می‌دهد و عامل مهمی در کیفیت فضای شهری است. میدان‌ها بخشی از فرهنگ و تمدن بشری محسوب می‌شوند. تحت این عنوان فرصت‌هایی ارائه می‌شود تا شهرها به عنوان فضای زندگی با جذابیت بیشتری طراحی شوند. این فضاهای شهری همواره به عنوان صحنه‌ی زندگی اجتماعی کارکردهای گوناگون و چندگانه داشته‌اند. می‌ادین به عنوان یک محیط شهری حائز اهمیت محسوب می‌شوند علی‌الخصوص در شهرهای ایرانی - اسلامی این میدان‌ها دارای جایگاه والا با کارکردها و نقش‌های متفاوتی بوده‌اند به گونه‌ای که در ترکیب ساختار فضایی شهر در مسیر گذرگاه‌های اصلی، فضا‌های شهری به‌صورت میدان، تکیه و حسینیه و حیاط مسجد قرار داشته‌اند. از این رو در ادراک فضای شهری، دیدن مهم‌ترین حس از حواس پنج‌گانه است، که در علم معماری و شهرسازی دارای نقش خاص می‌باشد. در فرآیند دیدن، اطلاعات رسیده بنا به ویژگی‌های فردی، تجربیات و... دگردیسی و تجزیه و تحلیل می‌شوند. با توجه به این که بیشتر ادراکات انسان از محیط به وسیله‌ی قوه‌ی بینایی انسان‌ها صورت می‌پذیرد. حواس در تماس ما با محیط نقش مهمی دارند و اطلاعات لازم را برای تفسیر رویدادهای اطرافمان در اختیار می‌گذارند. این سیستم حسی برای تفسیر محیط، مرکب از اندام‌هایی برای دیدن، شنیدن، بوییدن و لمس کردن است. البته تحریکات محیطی از طریق همکاری حس‌های مختلف بصورت ارتباط مثبت با یکدیگر که باعث می‌گردد تبدیل به یک حس واحد گردد. حواس ما به عنوان عامل ارتباطی انسان با محیط نقش مهمی را در این فرآیند بازی می‌کند و برای ادراک، ارزیابی و رفتار در فضا نقش اساسی دارد. از میان انواع حواس، بیشترین مقدار اطلاعات از طریق دیدن در اختیار انسان قرار می‌گیرد. همچنین بینایی حسی است که انسان با آن فکر می‌کند و حواس دیگر در واقع الحاقاتی برای دیدن هستند که مشاهده را تکمیل کرده و دریافت پیام را تأیید یا تقویت می‌کنند. بیش از ۸۰٪ از حس‌های ورودی ما بینایی است و به همین دلیل بیشتر مواقع وقتی صحبت از فن درک می‌نماییم، منظورمان ادراک بصری است، چرا که علاوه بر دلایل فرهنگی، حس بینایی در مقایسه با سایر حواس برایمان ملموس‌تر و کیفیت آن برایمان قابل کنترل‌تر است. از این‌روست که کیفیت بصری میدان‌ها را در زمره‌ی مهم‌ترین کیفیت‌ها بررسی و تحلیل نمود. تردیدی نیست که رشد و توسعه‌ی میدان شهری تا حدودی کیفیت واقعی شهرنشینی بسیاری از شهرهای بزرگ جهان را در طول تاریخ متجلی می‌کند و تأکید خاصی بر حیات شهری دارند. میدان انقلاب ارومیه دارای هویت تاریخی و اجتماعی می‌باشد، این میدان همه روزه شاهد حضور طیف وسیعی از مردم شهر و حتی سایر شهرها می‌باشد. به دلیل اهمیت بیش از حد این میدان در بین سایر فضاهای شهری، این میدان باید دارای یک چهره‌ی مناسب و آراسته باشد و ارتباط مناسبی با استفاده‌کنندگان از فضا برقرار کند. حال سؤال اصلی این است که آیا میدان از لحاظ کیفیت بصری که اولین گام برای ارتباط بین مردم و محیط پیرامونشان است، از حد مطلوبی برخوردار است؟ و تحلیل کیفیت بصری میدان از دید خود مردم در چه وضعیتی قرار دارند؟

پیشینه و مبانی نظری تحقیق

یورگن کنیرش در کتاب "میدان‌های شهری معماری و طراحی فضاهای باز" از همان ابتدا از زیبایی‌ها میدان‌های تاریخی سخن به عمل آورده سپس میدان‌ها را به عنوان یک فضای عمومی در شهر معرفی کرده است در ادامه محقق به بررسی مسائلی همچون: مبانی طراحی میدان، نور و طراحی فضای خارجی میدان، شیوه‌ی حفظ و نگهداری از میدان و کارکردهای میادین شهری پرداخته است (کنیرش، ۱۹۴۱). پژوهشی با عنوان "تحلیل محیط شهری از رویکرد کیفیت بصری" نوشته شده توسط حسینی و همکاران در سال ۱۳۹۰ حکایت از این موضوع دارد که راه‌های مدل کالبدی متفاوتی از کیفیت فضای بصری متفاوتی برخوردارند و در طراحی شهری توجه به ابعاد و شاخص‌های بصری به خلق محیط مطلوب‌تر می‌انجامد (حسینی و همکاران، ۱۳۹۰). "تحلیل کیفیت بصری فضاهای مسکونی با توجه به قابلیت و میزان دید" عنوان پژوهشی از الحسابی و همکاران در سال ۱۳۹۱ می‌باشد که نتایج این پژوهش حاکی از این است که حیطه مرکزی یکپارچه‌ترین فضای خانه از نظر بصری است و این که با افزایش مساحت زمین خانه‌ها، یکپارچگی بصری اکثر فضاها نیز افزایش می‌یابد (الحسابی و همکاران، ۱۳۹۱) اسمعیل پور و همکار در مقاله‌ای تحت عنوان "بررسی کیفیت‌های بصری مطلوب خیابان‌های شهری منتج از توقعات کیفی شهروندان" به بررسی مفاهیم کیفیت محیط، مؤلفه‌ها و کیفیت‌های مطلوب بصری در طراحی فضاهای عمومی شهری تدقیق شده و مفاهیم مرتبط با نظام بصری خیابان و کالبد طبیعی و مصنوع آن پرداخته‌اند. درضمن با بررسی مطالعات مختلف موجود و مرتبط اقدام به آنالیز یکدست و تشخیص و تدوین عامل‌ها و سطح کیفی مؤثر بر ارتقای بصری خیابان شهید محمد مهدی فرحزادی تهران رهنمودهایی مبتنی بر ساماندهی کالبدی بصری با تأکید بر توقعات کیفی شهروندان و ساکنان ارائه شده است (اسمعیل پور و همکاران، ۱۳۹۳). مدیری و نوراللهی در مقاله‌ای تحت عنوان "ارزیابی ادراک بصری فضایی میدان امام حسین تهران" به پژوهش پرداخته و دریافته‌اند که با توجه به معیارهای ارزیابی در نظر گرفته شده، نتایج پژوهش نشان می‌دهد ادراک محیطی افراد، معمولاً از دیدگاه مادی و حسی شباهت‌هایی با یکدیگر دارند اما

درک معناگونه آن و تفسیر و آنالیز آن‌ها متفاوت خواهد بود (مدیری و نوراللهی، ۱۳۹۴) "طراحی فضای شهری با تأکید بر نقش رنگ و نور در تقویت جذابیت بصری نمونه موردی بلوار کارگر تامیدان ولیعصر تهران" عنوان پژوهشی است که خسروانی و همکاران در سال ۱۳۹۹ انجام داده و در تمامی مراحل حاکی از آن است که بکارگیری رنگ در فضای شهری بیشترین تأثیر را بر خوانایی و درک‌پذیری فضا دارد و بعد از آن تأثیر بر جذابیت بصری فضا، در واقع کاربرد رنگ و نور در فضا منجر به دستیابی منظر شهری انسان‌گرا می‌شود (خسروانی و همکاران ۱۳۹۹). "طراحی فضای شهری با تکیه بر رویکرد تفکر بصری و در راستای ارتقای حیات اجتماعی نمونه موردی میدان قائم زنجان" عنوان پژوهشی است که آور و همکاران در سال ۱۴۰۰ انجام داده و نتایج این پژوهش حاکی از این است که تجربه کردن فضا و بیخشی از روزمره کاربران فضا، سبب می‌شود سازکارهای پنهان فضای عمومی بیرون کشیده و به آن‌ها پی برده شود. (آور و همکاران ۱۴۰۰)

معرفی میدان انقلاب ارومیه (ایالت سابق)

میدان انقلاب ارومیه یا ایالت سابق یکی از مهمترین میدان‌های شهر ارومیه در مرکز استان آذربایجان غربی واقع در شمال غرب ایران است. این میدان در مرکز شهر واقع شده و به عنوان قلب شهر شناخته می‌شود. نام ایالت به خاطر وجود ساختمان ایالت ارومیه در این میدان در ابتدا انتخاب شده است. میدان انقلاب ارومیه به عنوان یکی از مراکز تجاری و اجتماعی مهم در شهر ارومیه، جایگاهی برجسته دارد. در این میدان ساختمان‌های معروف و اماکن تاریخی مهمی قرار دارند. یکی از ساختمان‌های برجسته در این میدان، ساختمان ایالت است که در دهه ۱۳۳۰ ساخته شده و در گذشته به عنوان ساختمان اداری استفاده می‌شد. این ساختمان در حال حاضر به یکی از جاذبه‌های گردشگری شهر تبدیل شده است. علاوه بر ساختمان ایالت، این میدان دارای سایر اماکن تاریخی و فرهنگی نیز است از جمله ساختمان شهرداری (بلدیه) ارومیه که مربوط به دوره پهلوی اول است که با ساختمانی از خشت و آجر سرخ رنگ در یکی از اضلاع میدان جلوه‌گر می‌باشد، این اثر در سال ۱۳۷۹ با شماره ثبت ۲۷۶۲ به عنوان یکی از آثار ملی ایران به ثبت رسیده و در حال حاضر به عنوان محل حضور شهردار و شهرداری مرکزی ارومیه پس از دو دوره بازسازی در حال خدمات‌رسانی می‌باشد. در حال حاضر در چهار وجه این میدان ساختمان‌های شهرداری مرکزی، دادگستری کل، ارتش و میراث فرهنگی قرار دارند. این میدان به عنوان مرکزی برای برگزاری تجمعات و مراسم‌ها و رویدادهای عمومی نیز استفاده می‌شود و به طور کلی، میدان انقلاب ارومیه به عنوان یکی از نقاط مهم و مرکزی شهر ارومیه، جاذبه‌های گردشگری، فضاهای عمومی و اماکن تاریخی متعددی را در خود جای داده است و به یکی از محل‌های مهم و پرطرفدار در شهر معروف می‌باشد.

ادراک محیط: ما بر محیط اثر می‌گذاریم و از آن تأثیر می‌گیریم. بر ای تولید چنین ارتباط دوسویه باید محیط را روئیت کنیم (بل و همکاران، ۱۹۹۰). ادراک شامل جمع‌آوری، سازمان دهی و فهم اطلاعات محیطی است. حس محیط و درک آن دو مقوله کاملاً متفاوت است. تحریکات محیطی از طریق حواس‌های مختلف (حواس پنج‌گانه) به شکل مرتبط با یکدیگر و مرتبط دریافت می‌شود (کارمونا و همکاران، ۱۳۹۱). انسان برای ادراک محیط پیرامون خود، مخصوص محیط شهری از حواس پنج‌گانه‌ی خود بهره می‌گیرد. با این که حس‌های انسان غیر از بینایی به غنای درک محیطی کمک می‌کنند اما اکثراً کم مورد استفاده قرار می‌گیرند و به خوبی رشد نیافته‌اند. (همان، ۱۳۹۱). با توجه به اهمیت تجربه بصری در ادراک مردم از فضا همدن هشدار می‌دهد که در پروژه‌ها و طرح‌های شهری باید به این نکته قائل شویم که مردم، بیش از آنچه که تصور داریم، اطراف خود را نظاره می‌کنند. مردم از باز تجربه مکان‌ها یا فضاهایی که از نظر ویژگی‌های بصری، پرکشش هستند و جاهایی که همواره بنظر می‌رسد روابط و تأثیرات فضایی جدیدی دارند لذت می‌برند (هدمن، ۱۳۷۳).

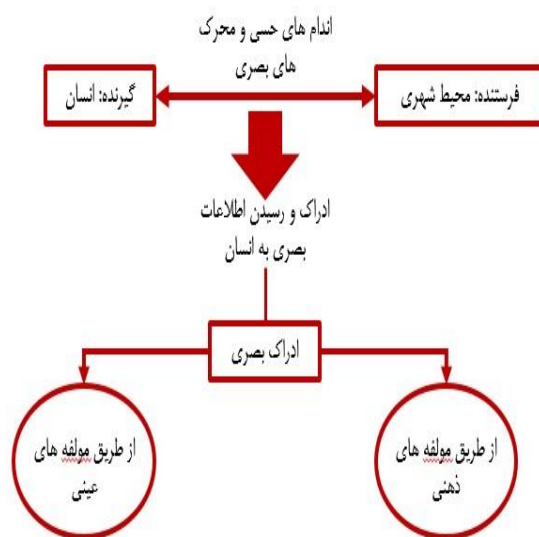
ابعاد ادراک

ادراک محیط فراتر از صرفاً دیدن و حس محیط است. ایتلسون (۱۹۷۸، نقل شده در بل و همکاران، ۱۹۹۰) چهار بعد مختلف در یک زمان با هم عمل می‌نمایند و به شرح ذیل بیان کرده است:

بعد شناختی: شامل فکر کردن در مورد محرک محیطی، سازمان دادن و ذخیره اطلاعات است. در واقع این جنبه به معنادار شدن محیط به ما مساعدت می‌کند.

بعد احساسی: شامل جمیع حواس ما بوده که به دریافت محیطی ما اثر می‌گذارد و در مقابل آن درک از محیط نیز بر احساسات ما تأثیر دارد. بعد تفسیری: حاوی مفهوماتی است که از فضا به دست می‌آید در ابعاد قابل تفسیر ما به خاطرات و اندوخته‌های ذهنی خود برای مقایسه و تفسیر محرکات جدید محیطی تکیه می‌کنیم.

بعد ارزش‌گذاری: شامل ارزش‌ها و ترجیحاتی است که خوب‌ها و بد‌ها را می‌سازد. محیط می‌تواند به عنوان یک ساختار ذهنی یا تصور محیطی، که از طریق افراد گوناگون به شکل‌های مختلف خلق و ارزش‌گذاری شده در نظر گرفته شود.

شکل ۲. کلیات مفهومی تحقیق، مأخذ: نگارندگان

کیفیت فضا: کیفیت از طرفی شامل خاصیت‌ها و ویژگی‌های اصل یک چیز است، از طرف دیگر سطح کیفی، قالب موضوع و سیستمی از بخشی کیفیت‌هایی است که یک شیء را بوجود آورده‌اند (برای نمونه تناسب، رنگ، مقدار دیواره‌سازی در آن میدان). به همین خاطر می‌توان یکبار با دیدگاهی کل نگرانه، ویژگی‌های اساسی و ماهوی یک چیز را بررسی نمود و بار دیگر از دیدگاهی جزء و سواس گونه ویژگی‌های اصلی و ماهوی یک چیز را آنالیز نمود و بار دیگر از جهتی جزء نگرانه تک تک کیفیت‌ها را مورد توجه قرار داد مردم بر خلاف برنامه‌ریزی و علوم مهندسی، کمیت‌ها را کمتر احساس کرده، آن‌ها را کیفی می‌بینند (پاکزاد، ۱۳۹۱). کیفیت‌های فضایی، کیفیت‌های توپولوژیک فضا می‌باشند. به این معنا که کیفیت‌های فضایی وابسته به هندسه فضا (ابعاد اجزاء، جایگاه، فاصله کمی میان اجزاء یک فضا و ...) نبوده، بلکه وابسته به مناسباتی است که از آن روابط هندسی ناشی می‌گردند. مانند نحوه‌ی مجاورت عناصر، ترتیب آن‌ها، جدائی، محاط شدگی و پیوستگی آن‌ها (چینگ، ۱۳۷۰: ۱۹۵). کیفیت‌های فضایی را می‌توان نسبت به منشأ وجودی آن‌ها به سه گروه تقسیم کرد: کیفیت عنصر، کیفیت بین عناصر (کیفیت ناشی از سازمان فضایی)، کیفیت رابطه عنصر خاص با دیگر عناصر (کیفیت‌های ناشی از رابطه نقش و زمینه) (همان، ۱۳۷۰). با توسعه جوامع، توجه طراحان به کیفیت فضاها افزایش یافته و بررسی‌های گسترده‌ای درباره تأثیر فضا بر ادراک انسان، انجام شده است. عامل‌های متفاوتی بر سطح کیفی فضای شهری متأثر خواهد بود که کیفیت بصری یکی از آن‌هاست (حسینی و همکاران، ۱۳۹۰).

مطالعات نشان می‌دهد عامل‌های بصری نقش ویژه‌ای در سطح کیفیت محیط شهری رقم می‌زنند که جنبه‌ای از آن در مباحث زیباشناسی مانند انواع متناسبات قابل دیدن و سطح مقیاس انسانی و از سوی دیگر در موارد کارکردی مانند امکان نظارت و کنترل خوانایی پیگیری می‌گردد (همان، ۱۳۹۰) عامل‌های گوناگونی در ایجاد نوع کی محیط شهری مؤثر هستند و نظریه پردازان در این مورد شاخصه‌های متفاوتی را دلیل می‌دانند (جدول ۱). محیط‌های شهری قسمتی از فضاها باز و عمومی هستند که به نوعی متبلور ماهیت زندگی عمومی می‌باشند (لینچ، ۱۳۷۲). میدان‌ها محیط‌های باز و پهناوری هستند که دارای محدوده‌ای حصاربندی شده یا تا حدودی مشخص بوده‌اند و در کنار راه‌ها یا در محل تقاطع‌ها و یا چهارسوق‌ها قرار داشتند و دارای کارکردی ارتباطی، اجتماعی، تجاری، ورزشی، نظامی یا ترکیبی از دو یا چند کارکرد مزبور می‌باشند (سلطان‌زاده، ۱۳۹۲). زوکر معنای واقعی میدان را به عنوان بخش زنده و پویا از یک شهر مرتبط با وضعیت جامعه و شرایط اقتصادی، زیست محیطی و فنی در حال تغییر می‌داند و بر این عقیده است که میدان برخلاف یک تابلوی نقاشی یا مجسمه در زمانی معین با آخرین اثر حرکت یک قلم بر تابلوی نقاشی یا با آخرین تراش بر پیکر یک مجسمه پایان نمی‌یابد (توسلی و بنیادی، ۱۳۸۶).

جدول ۱- سازنده مؤلفه کیفی طراحی شهری

مؤلفه‌های سازنده	نظریه پردازان
لحاظ فعالیت‌های متناسب قبل از توجه به نظم قابل رویت محیط، استفاده از کاربری مختلط از لحاظ نوع استفاده و چه از نظر حضور مستحذات، توجه به جنس شارع، قابلیت نفوذیافت، اختلاط اجتماعی و منعطف بودن محیط	جین جی کبز (۱۹۶۱)
سرزندگی، معنی (حواس)، آدابته بودن، دسترسی، کنترل و نظارتی بودن	کوبین لینچ (۱۹۸۱)
خوانا بودن محیط، آزادبودن در انتخاب، ایجاد انگیزه از طریق کاربرد مدل‌های شهری، امکان زندگی کردن اجتماعی، خوانا بودن میراث فرهنگی، لحاظ پیوند های بومی و منطقه‌ای	ویولینج (۱۹۸۳)
نفوذپذیری، تنوع، قرائت، انعطاف‌پذیری، سازگاری با محیط بصری، غنی بودن، توانایی در شخصی سازی،	یان بنتلی و دیگران (۱۹۸۵)
حفظ سلسله حرکتی، محصورسازی فضاها، پیوسته بودن لبه‌ها، کنترل محورها و پرس پکتیوها، مزدوج کردن فضاهای داخلی و خارجی،	راجر ترانسیک (۱۹۸۶)
حفاظت آثار تاریخی و مرمت در شهرسازی، ارائه طرح برای پیاده‌ها، سرزندگی و متنوع سازی، بستر و فضای غنی فرهنگی، پایه‌گذاری محیط طبیعی، توجه به ارزش‌های معمارگونه کالبدی محیط،	کولمن (۱۹۸۷)
سرزندگی، هویت بخشی، اجازه دادن به فرصت‌ها، خیالپردازی و شادی، اصیل بودن و معناپوری، زندگی عمومی و همگانی، خوداکتفای شهری،	آلن جیکوبز و داندل اپیلارد (۱۹۸۷)
کاربری مختلط، توجه به نیاز همه‌ی گروه‌ها، انعطاف‌پذیری و انطباق‌پذیری، توجه به مکان، احترام به گذشته، مقیاس انسانی، خوانایی	فرانسیس تی بالدز (۱۹۹۲)
تنوع‌پذیری، تمرکز، مردمی بودن، قابلیت نفوذپذیری، امنیت اجتماعی، مقیاس متناسب، راهکارهای ارگانیک، اقتصاد و ابزارشناسی مناسب آن، ارتباط خلاقانه، منعطف بودن، مشورت بهره برداران	هاتن و هانتز (۱۹۹۴)
راحتی و تصویرسازی، دسترسی و کانالیزه بودن، کاربری و فعالیت، اجتماع پذیری	کارمونا و دیگران (۲۰۰۳)

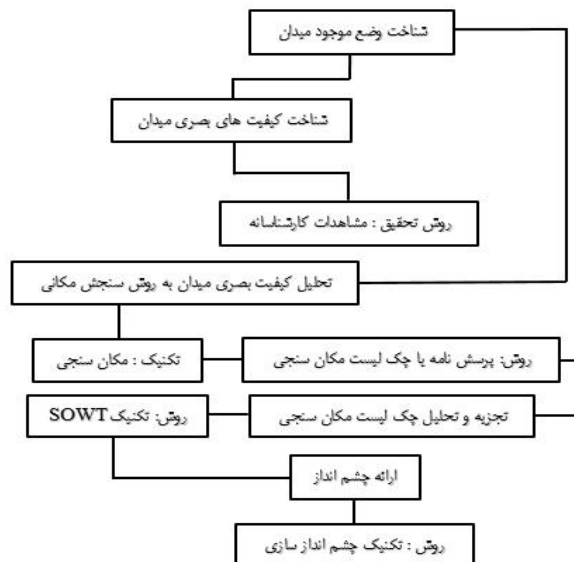
مأخذ: جین جیکبز (۱۹۶۱)، کوبین لینچ (۱۹۸۱)، ویولینج (۱۹۸۳)، یان بنتلی و دیگران (۱۹۸۵)، راجر ترانسیک (۱۹۸۶)، کولمن (۱۹۸۷)، آلن جیکوبز و داندل اپیلارد (۱۹۸۷)، فرانسیس تیبالدز (۱۹۹۲)، هاتن و هانتز (۱۹۹۴).

تکنیک مکان سنجی: تکنیک مکان سنجی (پلیس چک) یکی از تکنیک‌های جدید طراحی شهری است که توسط رابرت کوان سال ۲۰۰۰ از طرف "سازمان اتحاد طراحی شهری" برای شرکت دادن افراد جامعه و همشهریان عادی در آنالیز محیط‌های شهری طراحی شده است. در این تکنیک تا حد امکان از پرداختن به مباحث تجریدی که به دشواری قابل ارزیابی هستند و کاربرد اطلاعات و واژگان حرفه‌ای رایج در تکنیک‌های تخصصی که معمولاً مانع مشارکت گروه‌های مردمی می‌گردد پرهیز شده است. این تکنیک تلاش دارد تا از طریق ارائه پکیجی کلی از سؤالات (چک لیست) در مورد سیر مسیر و تغییر و امکانات بالقوه‌ای که می‌شود جهت بهبود و نوسازی کالبدی شهری به کار گرفت موضوع تازه‌ای را به روش‌های قبلی طراحی شهری بیافزاید. تکنیک مکان سنجی دو سودمندی عمده دارد. این تکنیک: ۱- بستر مشارکت مردم را از طریق فراهم ساختن قانونی جهت گردهمایی و انجام کار مشارکتی توسط شهروندان ایجاد می‌نماید ۲- اقدامات لازم جهت اعتلا و بهسازی مکان را شناسایی می‌کند. (گلکار، ۱۳۸۴).

مواد و روش تحقیق

روش مبتنی بر این پژوهش با توجه به ماهیت موضوع از نوع کیفی و براساس هدف از نوع ارزیابی می‌باشد. رویکرد مبتنی بر پژوهش نیز از نوع توصیفی-تحلیلی است. گردآوری اطلاعات از طریق مطالعات کتابخانه‌ای، مقالات موجود و کتاب‌های مربوط به موضوع صورت گرفته است. برای جمع‌آوری مؤلفه های کیفیت بصری در جهت ارزیابی فضای میدان از مرور ادبیات پایه استفاده شده است. برای ارزیابی مؤلفه‌های کیفیت بصری میدان از روش مشاهده، شامل حضور در فضای میدان به مدت پنج ماه به صورت تصادفی در ساعات و روزها و مراسمات مختلف و همچنین ارزیابی کارشناسانه استفاده شده است، همچنین برای تحلیل مؤلفه‌های بصری از ابتدای فرآیند تحقیق تا انتها با ۲۵ نفر از مردم که به نحوی همه روزه با فضای میدان در ارتباط بودند، باتوجه به تکنیک سنجش مکان ارتباط تنگاتنگی برقرار شد؛ در روش سنجش مکانی از پرسشنامه مکان سنجی و بر اساس پرسشنامه استاندارد شده ساخته یافته شده برای جمع‌آوری داده‌های کمی که اطلاعات در آن بصورت عددی است و در واقع (چک لیست) استفاده شده که در آن سؤالات در سه بخش؛ سؤالات

پایه، فشرده و جامع که در مورد جزئیات مؤلفه‌های کیفیت بصری میدان می‌باشد، طرح شد. بعد از فرآیند تکمیل چک لیست، سؤالات توسط چند کارشناس بررسی شده و سؤالات زائد حذف و سؤالاتی نیز اضافه شده است. برای تحلیل چک لیست از روش SOWT بهره گرفته شده است، در این تحلیل نقاط ضعف و قوت و همچنین نقاط فرصت و تهدید میدان از دید مردم که در چک لیست خود اظهار کرده بودند طبقه‌بندی شده است، دست آخر نیز یافته جدول سوات طی آزمون فریدمن مورد ارزیابی قرار گرفته‌اند.

شکل ۱- مسیر کلی روش تحقیق، مأخذ: نگارندگان

بحث و ارائه یافته‌های تحقیق

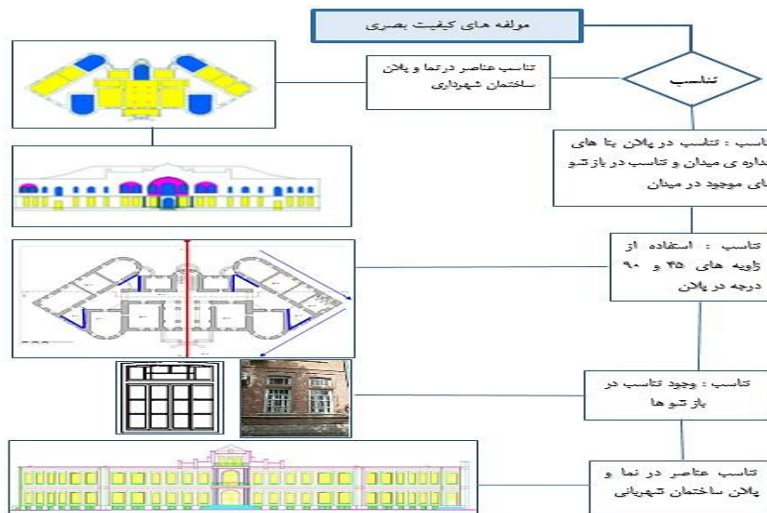
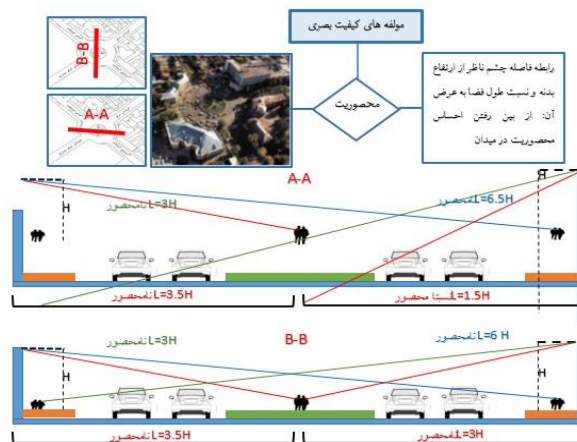
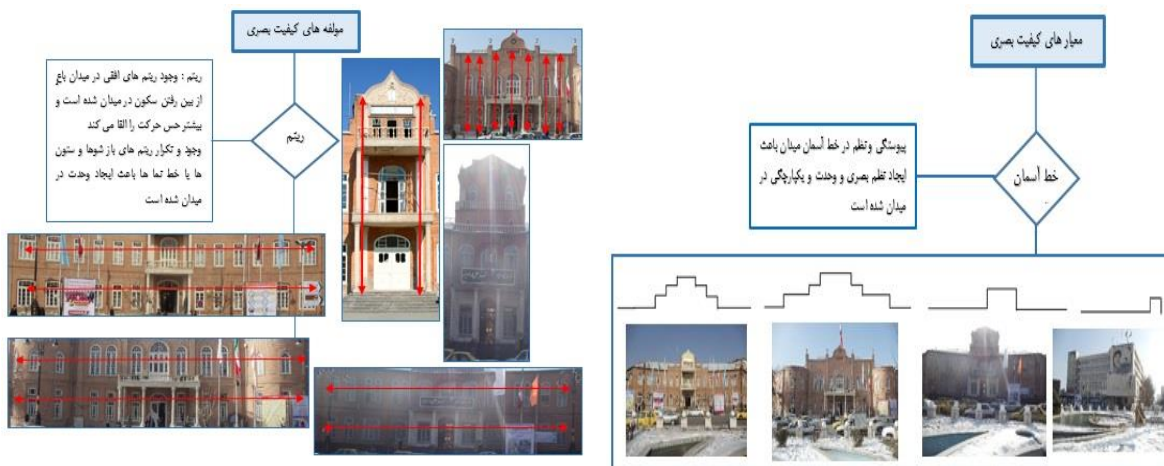
در تحقیق حاضر، بیشتر توجه محققین بر کیفیت بصری ساختمان‌های با ارزش اطراف میدان بوده است. ارزیابی محققین نیز بر اساس مؤلفه‌های به دست آمده از دیدگاه اندیشمندان و نظریه پردازان و بر مبنای تئوری گشتالت بوده است (جدول ۲). برای تحلیل ادراک مردم از کیفیت بصری میدان، از چک لیست مکان سنجی (پرسشنامه)، که خود این چک لیست نیز بر پایه‌ی مؤلفه‌های کیفیت بصری میدان تهیه شده، استفاده شده است. این پرسشنامه در بین شهروندانی که به طور مستمر همه روزه به نوعی با فضای میدان در ارتباط بودند توزیع شده است. روند ارزیابی به گونه‌ای است که ابتدا نتایج حاصل از مشاهده‌ی محقق (رویکرد اول شخص) و سپس نتایج حاصل از مصاحبه با شهروندان و پرسشنامه استخراج شده است.

جدول ۲- مؤلفه‌های بکار رفته در ارزیابی کیفیت بصری میدان، مأخذ: نگارندگان

روش تحقیق	دیدگاه نظریه پردازان	های مورد بررسی کیفیت	های کیفیت مؤلفه های بصری
دانی مشاهدات و کارشناسانه و پرسشنامه	سپته، زوکر، کالن، پانتر و کارمونا ها، اسمیت ساوث ورث، بل، کاپلان	۱- سکون ۲- یکپارچگی ۳- محصوریت ۴- تداوم ۵- ریتم ۶- مقیاس ۷- تناسب ۸- خط آسمان ۹- تقارن ۱۰- تشابه و نزدیکی	

یافته‌های حاصل از رویکرد تحلیلی شخص اول

در این رویکرد محقق با استفاده از مشاهده به ارزیابی مؤلفه‌های کیفیت بصری (تناسب) میدان در قالب عکس، نقشه، نما و... پرداخته است. خلاصه‌ای از نتایج را خواهیم داشت:

تصویر ۱- میدان انقلاب ارمیهپ

یافته های حاصل از رویکرد تحلیلی سوم شخص (پرسشنامه)

در این رویکرد از آنجایی که چک لیست (پرسشنامه) مکان سنجی به صورت تشریحی طراحی شده است، برای ارزیابی نتایج بدست امد از این پرسش نامه از تکنیک SOWT استفاده شده است. هدف از استفاده از این روش این بوده که در پاسخ های مردم در پرسش نامه ی مکان سنجی نقطه های قوی و یا ضعیف بودن، تهدیدها و فرصت میدان با توجه به نظرات و پیشنهادات مردم مشخص شود. برای بررسی هر

شاخص کیفیت بصری جدول سواتی در نظر گرفته شده است. هر یک از شاخص‌ها براساس زیر شاخص‌هایی که در چک لیست مکان سنجی طبقه‌بندی شده بودند بررسی و تحلیل شده‌اند (جدول ۳).

جدول ۳- جداول سوات میدان انقلاب ارومیه

SOWT کیفیت تشابه و نزدیک بودن			
ضعف	قوت	تهدید	فرصت
۱. عدم استفاده از مصالح مشابه در بنای دادگستری ۲. عدم استفاده از رنگ مشابه در در بنای دادگستری ۳. عدم نزدیکی و تشابه کف با جداره ۴. عدم تشابه و نزدیکی درختان و گیاهان موجود در میدان	۱. استفاده از مصالح مشابه ۲. استفاده از رنگ مشابه در بناها ۳. بافت مشابه در جداره‌ی ۳ بنا ۴. وجود باز شوها مشابه و نزدیک به هم	۱. ایجاد اغتشاش بصری در میدان ۲. از بین رفتن وحدت بصری میدان ۳. کم رنگ شدن کیفیت یکپارچگی میدان ۴. کم رنگ شدن کیفیت پیوستگی میدان	۱. امکان استفاده از رنگ مشابه در نمای بنای دادگستری ۲. امکان ایجاد نظم در امر گیاه و درخت کاری ۳. استفاده از مصالح بوم‌آور و نزدیک در کف‌سازی
SOWT کیفیت تداوم			
ضعف	قوت	تهدید	فرصت
۱. عدم وجود پیوستگی چشمی در بنای دادگستری ۲. عدم تداوم حرکتی سواره با یک طرفه شدن معبرهای ورودی به میدان ۳. عدم تداوم حرکتی عابران پیاده ۴. عدم تداوم خط نما در بنای دادگستری	۱. وجود تداوم زمانی در میدان ۲. وجود تداوم چشمی در مشایعت دایره ی میدان ۳. وجود تداوم افقی در بازشو های میدان ۴. وجود تداوم خط نما و آسمان در سه بنا موجود در میدان	۱. ایجاد اغتشاش بصری در میدان ۲. از بین رفتن تمرکز بصری میدان ۳. کم رنگ شدن کیفیت سکون میدان ۴. کم رنگ شدن کیفیت پیوستگی میدان	۱. امکان استفاده عناصری که ایجاد کننده‌ی تداوم عمودی باشند ۲. امکان روان‌سازی مسیر عابرین پیاده در محل تقاطع‌ها ۳. امکان ایجاد تغییرات در نمای بنای دادگستری جهت ایجاد تداوم خط نما
SOWT کیفیت محصوریت			
ضعف	قوت	تهدید	فرصت
۱. عدم وجود عناصر محصورکننده‌ی فضا ۲. نامحصور بودن میدان برای عابر پیاده ۳. نبود درخت در ایجاد محصوریت ۴. باز و وسیع بودن فضای میدان	۱. وجود عناصری مانند پرچم در میدان که باعث ایجاد محصوریت در پیاده رو برای عابر پیاده شده است ۲. ۳.	۱. از بین رفتن شخصیت فضا بودن مکان ۲. از بین رفتن تمرکز بصری میدان ۳. کم رنگ شدن کیفیت یکپارچگی میدان	۱. امکان استفاده عناصری که ایجاد کننده‌ی محصوریت ۲. امکان کاشت درخت رأی ایجاد محصوریت ۳. امکان مسقف نمودن فضای پیاده راه‌ها برای ایجاد حس محصوریت در عابرین پیاده ۴. امکان ایجاد جلو آمدگی در طبقه‌ی اول بنا
SOWT کیفیت مقیاس انسانی			
ضعف	قوت	تهدید	فرصت
۱. عدم وجود مقیاس انسانی در تجهیزات شهری استفاده شده ۲. عدم رعایت نسب طلایی در اندازه ی تجهیزات شهری ۳. عدم مکان‌یابی درست برخی از تجهیزات که باعث از بین رفتن مقیاس انسانی شده است	۱. وجود مقیاس انسانی مناسب در باز شو های بناها ۲. وجود مقیاس انسانی در بنا دادگستری با توجه به مرتفع بودن این بنا ۳. وجود مقیاس انسانی در میلمان موجود در میدان	۱. ایجاد احساس ترس در بین مردم بخصوص کودکان ۲. ایجاد احساس حقارت ۳. برهم خوردن کیفیت تناسب میدان ۴. کم رنگ شدن کیفیت پیوستگی میدان	۱. امکان مکان‌یابی درست برخی از عناصر و تجهیزات طولیل موجود در میدان ۲. امکان استفاده از روابط ریاضی و نسبت‌های مهم ریاضی در ساخت تجهیزات شهری ۳. استفاده از عناصر عمودی در عناصری که ارتفاع زیاد دارند
SOWT کیفیت خط آسمان			
ضعف	قوت	تهدید	فرصت

۱. استفاده از عناصر نماسازی در جهت ایجاد خط آسمان مناسب در ساختمان دادگستری	۱. ایجاد اغتشاش بصری در میدان ۲. از بین رفتن وحدت بصری میدان ۳. از بین رفتن تداوم و مشایعت چشم در خط آسمان ۴. از بین رفتن شاخص تشابه و نزدیکی در خط آسمان میدان	۱. نبود آشفستگی در خط آسمان میدان ۲. هم راستا بود خط آسمان بناهای ۳ گانه میدان ۳. وجود تقارن در خط آسمان بناها ۴. هم ارتفاع بودن خط آسمان بناهای ۳ گانه میدان	۱. برهم زدن ریتم خط آسمان توسط بنای دادگستری ۲. هم شکل نبودن خط آسمان های میدان ۳. برهم زدن ریتم خط آسمان توسط ساختمان شهرداری
SOWT کیفیت تقارن			
فرصت	تهدید	قوت	ضعف
۱. عقب کشی ساختمان دادگستری از طبقه سوم به بعد در جهت ایجاد خط آسمان مناسب	۱. از بین رفتن تمرکز بصری میدان ۲. کم رنگ شدن کیفیت یک پارچگی ۳. کم رنگ شدن کیفیت پیوستگی میدان	۱. وجود تقارن در پلان و نمای ساختمان های سه گانه میدان ۲. وجود تقارن در عناصر و نمادهای موجود در میدان ۳. وجود تقارن در خط آسمان بناهای میدان ۴. وجود تقارن در بازشوهای میدان	۱. عدم وجود تقارن محوری در کل میدان ۲. عدم وجود تقارن در بنای دادگستری ۳. عدم وجود تقارن در مرکز میدان
SOWT کیفیت ریتم			
فرصت	تهدید	قوت	ضعف
۱. امکان استفاده عناصری که ایجاد کننده ریتم عمودی باشند ۲. امکان استفاده از پرچم در میدان هم برای ایجاد ریتم عمودی در میدان و هم برای ایجاد کیفیت سکون در میدان	۱. ایجاد احساس سرعت و حرکت در میدان ۲. کم رنگ شدن کیفیت سکون میدان	۱. ریتم های عمودی در ستون های بنا های سه گانه ۲. وجود ریتم افقی در باز شوهای بنا های سه گانه میدان ۳. وجود ریتم افقی در مرکز میدان ۴. وجود ریتم افقی در بنای دادگستری	عدم وجود ریتم عمودی در میدان
SOWT کیفیت تناسب			
فرصت	تهدید	قوت	ضعف
۱. امکان استفاده عناصری که ایجاد کننده تداوم عمودی باشند ۲. امکان روان سازی مسیر عابرین پیاده در محل تقاطع ها ۳. امکان ایجاد تغییرات در نمای بنای دادگستری جهت ایجاد تداوم خط نما	۱. از بین رفتن تناسب بصری میدان	۱. استفاده از زوایای ۴۵ و ۹۰ درجه در پلان بناهای سه گانه میدان ۲. وجود تناسب در باز شوهای بناهای سه گانه میدان ۳. وجود نسبت یک سومی در باز شو های بنای شهربانی ۴. تناسب عناصر در پلان و نمای بنا های سه گانه میدان	۱. عدم وجود تناسب ارتفاعی در بنای دادگستری

یافته های حاصل از جدول سوات

جهت ارزیابی جدول سوات تحقیق (جدول ۳) که محتویات آن استخراج شده از نظرات مردم در چک لیست مکان سنجی می باشد، محققین از روش آزمون فریدمن بهره جستند. در این راستا از ۲۵ نفر دانشجوی ارشد طراحی شهری جهت امتیاز دهی به جدول سوات تحقیق دعوت به عمل آمده است. از دانشجویان مطالبه گردیده که تمامی نقاط شاخص را در بازه ی عددی ۱ تا ۵ امتیاز دهی کنند. بعد از اتمام امتیازدهی توسط دانشجویان، محققین داده های بدست آمده را در نرم افزار اس پی اس بارگذاری کرده و برای ارزیابی این داده ها از آزمون فریدمن در محیط نرم افزار بهره جستند که اطلاعات ذیل به دست آمده است:

جدول ۴- مجموع جداول امتیازات و رتبه‌بندی سوات کیفیت بصری میدان انقلاب ارومیه توسط آزمون فریدمن

Descriptive Statistics & Ranks			
	Mean	Std. Deviation	Mean Rank
W1	3.4800	1.32665	2.18
W2	3.1200	1.23558	1.98
W3	3.2400	1.36260	1.94
S1	3.6800	1.24900	2.08
S2	3.6800	1.34536	2.04
S3	3.4000	1.25831	1.88
T1	3.4800	1.08474	2.52
T2	3.3200	1.10755	2.48
T3	3.4800	1.19443	2.58
T4	3.2800	1.13725	2.42
O1	3.4000	1.19024	2.08
O2	3.4400	1.29357	2.04
O3	3.7600	1.23423	1.88

Descriptive Statistics & Ranks			
	Mean	Std. Deviation	Mean Rank
W1	2.9600	1.36870	2.44
W2	2.8800	1.23558	2.44
W3	2.8400	1.24766	2.44
W4	3.0800	1.22202	2.68
S1	3.0800	1.11505	2.30
S2	3.4400	1.26095	2.70
S3	3.1200	1.26886	2.36
S4	3.2800	1.20830	2.64
T1	3.2000	1.38444	2.64
T2	3.0400	1.33791	2.32
T3	3.3200	1.37598	2.68
T4	3.3600	1.25433	2.54
O1	3.2800	1.30767	1.69
O2	3.1600	1.24766	1.98
O3	3.2000	1.35401	2.04

Descriptive Statistics & Ranks			
	Mean	Std. Deviation	Mean Rank
W1	3.2800	1.27541	1.90
W2	3.3200	1.28193	1.90
W3	3.7200	1.30767	2.20
S1	3.4800	1.35769	2.64
S2	2.8800	1.20139	2.10
S3	3.2400	1.23423	2.52
S4	3.5600	1.32539	2.74
T1	4.8400	8.0651	2.54
T2	3.0800	1.22202	2.16
T3	3.2800	1.13824	2.43
T4	3.0800	1.06124	2.19
O1	3.3600	1.18603	1.80
O2	3.1600	1.28062	1.82
O3	3.9600	1.09648	2.38

Descriptive Statistics & Ranks			
	Mean	Std. Deviation	Mean Rank
W1	2.7600	1.3000	2.28
W2	2.7600	1.4224	2.48
W3	3.0000	1.3844	2.52
W4	3.1200	1.4810	2.72
S1	3.2800	1.4295	3.26
S2	2.2800	1.3140	2.70
S3	3.0000	1.4897	2.98
S4	2.9600	1.4572	3.00
T1	3.1600	1.3441	2.36
T2	4.8400	8.0671	2.54
T3	3.2000	1.2583	2.56
T4	3.2400	1.2675	2.54
O1	3.125	1.3929	2.00
O2	3.208	1.2504	2.08
O3	3.042	1.5174	1.92

Descriptive Statistics & Ranks			
	Mean	Std. Deviation	Mean Rank
W1	3.2000	1.11803	1.48
W2	3.2000	1.28193	1.52
S1	3.3600	1.07546	2.64
S2	3.2400	1.36260	2.48
S3	3.0000	1.41421	2.42
S4	3.2000	1.38444	2.46
T1	3.4800	1.26227	1.54
T2	3.2400	1.42244	1.46
O1	3.6000	0.95743	2.04
O2	3.4800	1.15902	1.88
O3	3.4800	1.19443	2.08

Descriptive Statistics & Ranks			
	Mean	Std. Deviation	Mean Rank
W1	3.2400	1.20000	2.14
W2	2.8800	1.26886	2.46
W3	3.4400	1.15758	1.54
W4	3.4800	1.32665	1.45
S1	3.3200	1.21518	1.56
S2	3.2400	1.36260	1.44
T1	3.2000	1.44338	1.90
T2	3.1600	1.28062	1.90
T3	3.6400	1.11355	2.20
O1	2.6200	1.32035	2.34
O2	3.0000	1.32288	2.40
O3	3.1200	1.48099	2.68
O4	3.3200	1.37598	2.58

Descriptive Statistics & Ranks			
	Mean	Std. Deviation	Mean Rank
W1	3.3200	1.32288	1.44
W2	3.6800	1.24900	1.58
S1	3.7200	1.24231	2.59
S2	3.6000	1.15470	2.38
S3	3.9000	1.00000	2.46
S4	3.7200	1.10000	2.58
T1	3.6000	1.08012	1.38
T2	3.8400	0.94340	1.62
O1	3.8400	0.94340	1.56
O2	3.6400	1.07546	1.44

Descriptive Statistics & Ranks			
	Mean	Std. Deviation	Mean Ranks
W1	3.3200	1.28193	2.08
W2	3.0400	1.30639	1.76
W3	3.6400	1.15036	2.16
S1	3.2400	1.20000	2.54
S2	3.4400	1.12101	2.64
S3	3.2800	1.27641	2.54
S4	3.0000	1.29099	2.28
T1	3.5200	1.22882	2.68
T2	3.2800	1.06145	2.54
T3	3.4000	1.25831	2.62
O1	3.7200	1.20830	1.62
O2	2.9200	1.41185	1.32

در جمع‌بندی یافته‌های حاصل از رتبه‌بندی سوات‌های کیفیت بصری میدان انقلاب ارومیه (جدول ۴)، می‌توان گفت که از نظر کارشناسان برخی از قوت‌ها دارای بیشترین تأثیرگذاری بوده‌اند که باید بیش از پیش مورد توجه قرار گیرند، همچنین برخی از ضعف‌ها اگر توجه جدی به آن‌ها نشود منجر به ایجاد تهدیدهایی در کیفیت بصری میدان خواهند شد، از نظر کارشناسان نیز برخی از فرصت‌های موجود در میدان، که باعث افزایش کیفیت بصری میدان می‌شود باید در طرح‌های پیش رو بیش از پیش مورد توجه قرار گیرند. خلاصه یافته‌ها می‌تواند در جدول ذیل مشاهده کرد (جدول ۵).

جدول ۵- جمع‌بندی نتایج به دست آمده از رتبه‌بندی جداول سوات کیفیت بصری میدان انقلاب ارومیه

کیفیت	ضعف‌ها با بالاترین رتبه	قوت‌ها با بالاترین رتبه	تهدیدها با بالاترین رتبه	فرصت‌ها با بالاترین رتبه
تشابه و نزدیکی	عدم نزدیکی و تشابه کف با جداره.	استفاده از مصالح متشابه.	کم رنگ شدن کیفیت یکپارچگی میدان	امکان ایجاد نظم در امر گیاه و درخت کاری
تداوم	عدم تداوم خط نما در بنای دادگستری	وجود تداوم چشمی در مشایعت دایره‌ی میدان	کم رنگ شدن کیفیت سکون میدان	امکان ایجاد تغییرات در نمای بنای دادگستری جهت ایجاد تداوم خط نما
محصوریت	نامحصور بودن میدان برای عابر پیاده	وجود عناصری مانند پرچم در میدان که باعث ایجاد محصوریت در پیاده رو برای عابر پیاده شده است	کم رنگ شدن کیفیت یکپارچگی میدان	امکان مسقف نمودن فضای پیاده راه ها برای ایجاد حس محصوریت در عابری پیاده
مقیاس انسانی	عدم وجود مقیاس انسانی در تجهیزات شهری استفاده شده	وجود مقیاس انسانی مناسب در باز شو های بناها	برهم خوردن کیفیت تناسب میدان	امکان مکان‌یابی درست برخی از عناصر و تجهیزات طویل میدان
خط آسمان	برهم زدن ریتم خط آسمان توسط ساختمان شهرداری	هم ارتفاع بودن خط آسمان بناهای ۳گانه‌ی میدان	ایجاد اغتشاش بصری در میدان	عقب کشی ساختمان دادگستری از طبقه‌ی سوم به بعد در جهت ایجاد خط آسمان مناسب
تقارن	عدم وجود تقارن در مرکز میدان	وجود تقارن در عناصر و نمادهای موجود در میدان	از بین رفتن تمرکز بصری میدان	عقب کشی ساختمان دادگستری از طبقه‌ی سوم به بعد در جهت ایجاد خط آسمان مناسب
ریتم	عدم وجود ریتم عمودی در میدان	ریتم‌های عمودی در ستون‌های بنا های سه‌گانه	کم رنگ شدن کیفیت سکون میدان	امکان استفاده عناصری که ایجاد کننده‌ی تداوم عمودی باشند
تناسب	عدم وجود تناسب ارتفاعی در بنای دادگستری	استفاده از زوایای ۴۵ و ۹۰ درجه در پلان بناهای سه‌گانه‌ی میدان	از بین رفتن تناسب بصری میدان	امکان ایجاد تغییرات در نمای بنای دادگستری جهت ایجاد تداوم خط نما

مأخذ: نگارندگان

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادات

با عنایت به آنالیزهای انجام شده بر روی مؤلفه‌های خاص بصری میدان انقلاب ارومیه و یافته‌های حاصل از چک لیست سنجش مکان، کیفیت بصری را می‌توان به عنوان یکی از اصلی‌ترین کیفیت‌های طراحی شهری در جهت ادراک میدان توسط شهروندان دانست، همچنین در پاسخ به سؤال اصلی تحقیق باید گفت که این میدان از نظر مردم دارای وضعیت نسبتاً مطلوبی از لحاظ کیفیت بصری می‌باشد. اما برخی از عوامل خارجی و مزاحم به مرور زمان باعث افول این سطح کیفیت می‌شود، که می‌توان با انجام برخی از تغییرات در بدنه و جداره‌های میدان کیفیت بصری میدان را به کیفیت مطلوبی نزدیک کرد. با توجه به تاریخی بودن بناهای موجود در بدنه‌ی میدان و عدم ایجاد تغییرات کلی در این بناها باید از روش‌های مقطعی برای ایجاد تغییرات استفاده شود. طبق مطالعات به عمل آمده، در انجام هرگونه تغییرات، ارائه راهکار و طرح‌های پیشنهادی در خصوص کیفیت بصری میدان باید به برخی از قوت‌ها و فرصت‌های میدان از دید مردم در جهت بالا بردن سطح کیفیت بصری میدان توجه ویژه کرد، همچنین برای جلوگیری از یک سری تهدیدات خارجی و افول کیفیت بصری میدان باید در جهت کاهش و رفع برخی از ضعف‌ها و تهدیدها قدم برداشت. توجه به این مسائل می‌تواند باعث افزایش خوانش مردم از شاخصه‌های بصری میدان شود که این امر به نوبه‌ی خود باعث تلقین حس تعلق به مردم خواهد شد، همچنین طراح در پروژه‌های ساماندهی آتی می‌تواند با ایجاد یک نظم بصری بین فضا و محتوای فضا باعث تحریک حس بینایی همشه‌ریان شود. در این صورت است که می‌توان گفت یک ادراک بصری خوب در یک فضا اتفاق افتاده است و فضا دارای یک کیفیت بصری مطلوب می‌باشد که در ذهن یک شهروند همیشه مانا خواهد بود.

References

1. Bell, S. (2012). Pattern view, perception and process. (B. Aminzadeh, Trans.). Tehran: Tehran University Press. [In Persian].
2. Bell, S. (2016). Restoration and revival of historical buildings and textures. (H. A. Alireza Zabanur, Trans.). Ivanki University Publications. [In Persian].
3. Bentley, E. Y., et al. (2013). Response Environments. (M. Behzadfar, Trans.). Tehran: Iran University of Science and Technology Publications. [In Persian].
4. Carmona, M., Heath, T., Tiesdell, S., Ack, T., & Tidsel, S. (2008). Public places, urban spaces. (F. Qarai, M. Shekahi, Z. Ahri, & I. Salehi, Trans.). 1st ed. University of Art Publications. [In Persian].
5. Chep Man, D. (2016). The creation of neighborhoods and places in the human-made environment. (S. Friadi & M. Tabibian, Trans.). Tehran: Tehran University Press. [In Persian].
6. Golkar, K. (2004). City/Neighborhood Perspective. Fine Arts Journal, No. 24. [In Persian].
7. Golkar, K. (2004). Measuring location in urban design: an introduction to location measurement technique. Safeh Magazine, No. 40. [In Persian].
8. Golkar, K. (2006). Adaptation of SWAT technique for use in urban design. Safeh Magazine, No. 41. [In Persian].
9. Hedman, R., & Yazoski, A. (2012). Basics of Urban Design. (R. Rezazadeh & A. Zadegan, Trans.). Tehran: University of Science and Technology Publications. [In Persian].
10. Jeodick, J. (1985). Space and Form In Architecture. Stuttgart: Karl Kramer Verlag.
11. Kenirsh, J. (1388). Maari urban squares and design of open spaces. (F. Gharib, Trans.). Tehran: Tehran University Press. [In Persian].
12. Pakzad, J. (1391). Theoretical foundations and process of urban design. Tehran: Shahidi Publications. [In Persian].
13. Pakzad, J. (2011). Presentation methods for architects and urban planners. Tehran: Armanshahr Publications. [In Persian].
14. Pakzad, J., & Big, H. (2011). Alphabet of environmental psychology for designers. (1st ed.). Armanshahr Publications. [In Persian].
15. Piteous, D. J. (2003). Invironmental Aesthetics. Taylor & Francis e-Library.
16. Sultanzadeh, H. (2012). Urban spaces in the historical contexts of Iran. Tehran: Farhang Memari Publications. [In Persian].
17. Tausli, M., & Fanadi, N. (2016). Urban space design, urban spaces and their place in urban life and appearance. Tehran: Shahidi Publications. [In Persian].